

TEOLOGI I VÄRLDSSYSTEMET?

Ett av ordförandes privilegier har blivit att få skriva inledningen till "Kontexten". Tack för förtroendet att få hålla i klubban under detta år!

Föreningen har under sina korta sex år uppnått ett tryggt tillstånd, vilket inte vill säga litet i en tid då många föreningar drar ned eller expanderar på finanskonstgjord väg. Medlemsantalet är stabilt, tidskriften utkommer med jämna mellanrum, medlems- och årsmötena är väl besökta, intensiteten i idédiskussionerna går inte att ta miste på, nya band i skriftserien är planerade, ekonomin är i ordning och framför allt: synsättet på att teologi inte är en elitistiskt styrd kyrkovetenskap eller akademisk världsbildsanalys, utan något som människor gör tillsammans i förhållande till sina unika erfarenheter och situationer, sprider sig alltmer, både till trossamfunden och andra.

Givetvis är det för vår begränsade förening inte möjligt att i någon större skala delta i alla debatter. Men med tanke på vårt ganska blygsamma medlemsantal är det förvånansvärt i vilken hög grad de tankegångar som enar föreningen, nu genomsyrar allehanda processer i och utanför kyrkorna. I denna situation är det ännu viktigare att koncentrera sig på kärnan i den kontextuella teologins engagemang, så att innehållet inte urvattnas när begreppen sprider sig. Vad är då kärnan?

Enligt min mening kan den sammanfattas med den tyske teologen J B Metz' krav på "de lidandes auktoritet". Är teologi överhuvudtaget möjligt efter Auschwitz? frågade den politiska teologin på 60-talet. Är teologi överhuvudtaget möjligt efter Tschernobyl? frågade den ekologiska befrielse-teologin på 90-talet. Är den möjlig efter Bosnien och Ruanda? Var fanns Gud? frågar vi oss idag. Är den möjlig i morgon, i ett globaliserat världssystem, vars hämningslösa kapitalism fattiggör majoriteten av världens mänskliga och utommänskliga liv? Bara det faktum att EU och USA den senaste tiden försökte att (genom MAI) ta ännu ett steg längre mot en avreglering av investeringarna för världshandeln, tydliggör smärtsamt att all makt idag ingalunda utgår från folken, utan att makten över skapelsens tillgångar ligger i den sjukliga girighetens händer, eller med ett äldre språk sagt: hos dem som är besatta av demoner.

Teologin är möjlig efter Auschwitz, Tschernobyl, Bosnien, Ruanda och i världssystemet! Men den är endast meningsfull, om de livsformer som är berörda av hot för fortsatt liv, får vara de som gör teologi med andra som väljer att stå på deras och livets sida. Det är inte en ideologiserad religion som den kontextuella teologin förespråkar, utan en mystik vars följd är motstånd och befrielse, vilket D Sölle nyligen framhävde i sitt föredrag i Lunds domkyrka. Endast om de lidande får teologisk myndighet och auktoritet kommer den kontextuella teologin att öka sin slagkraft. I ett världssystem, vars våldsamma effekter bara accelererar, ökar medvetenheten om att de nedtystade själva måste lära sig att tala.

En smula oroande är att begreppet kontextuell teologi idag även används av dem som i första hand inte engagerar sig i skapelsens, utan i kyrkogemenskapens och bekännelsens, överlevnadsvända. Tanken på den kristna gemenskapen som ett kontrastsamhälle för världens skull, förvanskas i dessa antimodernistiska och förment postmoderna strävanden till en teologi för endast de bekännande och rättrogna. Någon auktoritet för de lidande, oberoende av konfession, hudfärg och kön saknar denna partikulära traditionalism. Likaså saknas den skapelseteologiska grundläggning som utmärkt hela den kristna kyrkans historia. Senmodern kontextuell medvetenhet om differenser används för att upphöja partikulära trospåståenden till universala sanningar – en teologi som lämpar sig att saluföras på den religiösa marknaden med andra ord.

Jag vill inte skapa kontroverser, utan bara påpeka att kontextualiseringen av teologin långtifrån är ett avslutat projekt. Det är fortfarande ett oförutsägbart och svårbalanserat projekt som kräver all sin kreativa tanke- och handlingskraft. För att visa hur denna process vinner konkret gestalt, har vi beslutat att ägna krafterna åt spridningen av det nyligen utgivna "Kairos-Europa-dokumentet". I nästa band av skriftserien utkommer det tillsammans med samtliga övriga Kairostexter i svensk översättning, och i detta nummer av Kontexten finns ett sammanfattande upprop. Sprid informationen och använd dokumentet för att göra teologi nedifrån i Era sammanhang. IKT blir på så sätt ett redskap för utbredande av Guds rike.

Sigurd Bergmann

DET SOM ÄR BRA FÖR VOLVO ÄR BRA FÖR ARBOGA ELLER?

En PM skriven av Christina Johansson under kursen "Kyrka för vem i Latinamerika?" våren 1997

Inledning och syfte.

Under vintern och våren 1997 hände något som förändrade Arboga och fäste landets uppmärksamhet på staden. En av de största arbetsgivarna meddelade sina anställda, ca 650 personer, om sina planer på att flytta företaget till Trollhättan. Att man behandlade människor som om de vore ting och kunde flyttas på hur som helst, har gjort mig oerhört upprörd, samtidigt som jag är medveten om att det inte är den enda företeelsen i sitt slag. Utifrån ett intresse för latinamerikanskt basgruppsarbete, ett försök till befrielse teologisk arbetsmetod och förmånen att som präst ha fått arbeta innanför grindarna till ett av Sveriges största företag, har jag velat dokumentera det som vi levte i under en intensiv tid i Arboga och sammanföra det med en del latinamerikansk erfarenhet.

Metod.

Jag har valt att i anslutning till texter skrivna av två författare i Nord- och Sydamerika, författare som har valt sida både teologiskt och politiskt, studera situationen i Arboga och på Volvo Aero under en tidsperiod av fyra månader. För mig har det varit viktigt att försöka överföra ett befrielse teologiskt tänkesätt på Sverige. Vi kan inte tala om fattigdom på samma sätt här som i tredje världen, men sättet att marginalisera människor och behandla dem som om de är näst intill utan värde, har likheter med hur man gör i andra delar av världen. Metoden jag har valt att använda är "trestegsmetoden" som bygger på att man **iakttar**, **dvs** ser och analyserar situationen, **bedömer** situationen i ljuset av bibeln, och **handlar** utifrån sin iakttagelse och bedömning. De slutsatser jag gör, gör jag utifrån samtal med anställda på Volvo och med de kyrkans medarbetare som har fått tillåtelse att befinna sig innanför grindarna på Volvo. Mina slutsatser har jag diskuterat med mina kolleger.

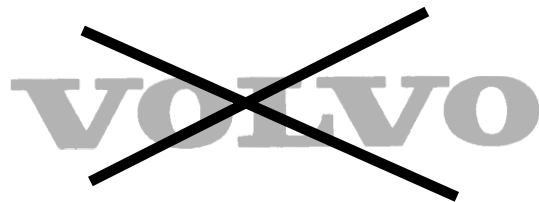
Iaktta.

Se: Den 8 januari kom beskedet att Volvo Aero p g a försvarspolitiska beslut får minskat flygplansunderhåll och tänker strukturrationalisera. Allt underhåll som från början var militärt flygplansunderhåll, men som nu till stor del även handlar om civilt flygplans- och motorunderhåll, flyttas till Trollhättan. Från staten via FMV (Försvarets Material Verk) får VAC 510 miljoner kronor eftersom neddragningen inom flygvapnet drabbar verksamheten. Cirka 650 personer blir arbetslösa, men 500 arbetstillfällen ska beredas i Trollhättan och de anställda vid VAESA (Volvo Aero Engine Service Arboga AB) och VAS (Volvo Aero Support) i Arboga har företrädare till tjänsterna.

Beskedet kommer efter en period av hårt arbete, då man strävat efter att vända förlustsiffror till vinst. Man har lagt ner stort arbete med mycken övertid och har lyckats med sina föresatser. Personalen är nöjd och hoppades morgonen den 8 januari att få beröm av sin VD Arne Wittlöv, som kommer till Arboga för sitt årliga "samtal" med personalen. Vad de möts av är beskedet om strukturrationalisering. Alla är chockade.

Analysera:

Svek: Det känns som ett stort svek att staten med skattemedel har gått in och stöttat flytten av Volvos verksamhet. Det känns som om de anställda betalar sin egen uppsägning/flytt. Dessutom har många arbogabor suckat över att vi alla tvingas vara med och betala att våra grannar och vänner tvingas till en fruktansvärd situation. Man känner sig som en svikare. Vi betalar vår egen uppsägning och Arbogas undergång.

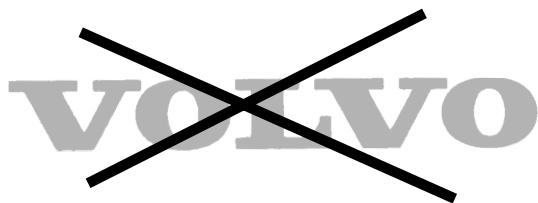
KONTEXTEN

Organ för Institutet för Kontextuell Teologi, Lund, Sverige.
Adress: Kungsgatan 3, 223 50 LUND Telnr: 046/13 22 94

Man känner sig sviken av de ministrar som man har valt att sköta landets förvaltning. De har inte skött sina uppgifter eftersom de, genom att inte hålla sig informerade, visat dåligt intresse och fattat beslut i frågor de inte är tillräckligt insatta i.

Kränkning: Man känner sig oerhört kränkt. Den man trott på och satt sin tillit till har för tredje gången på 5 år varslat om stora strukturförändringar. Vad blir det kvar av allt jag trott på och lagt ner min själ i? Flygplansunderhåll kräver oerhörd noggrannhet och precision. Inget får slarvas över. Det skulle få ödesdigra konsekvenser för många människor. Det finns en stolthet i att kunna sitt jobb och utföra det bra. Men det ligger också en stolthet i att man lyckats vända illavarslande siffror till lyckade resultat. Företaget går med vinst.

Men istället för att få beröm för väl utfört arbete, drabbar varslat om struktumvandlingar oerhört hårt och för de flesta alldeles oväntat. I stället

för belöning får man bildligt ett slag i ansiktet.

Vid internationella brottsofferdagen i februari jämfördes känslan i Arboga med den kränkning man utsätts för vid inbrott. Någon gör inbrott och stjälar ens verktyg, går innanför ens integritet och tar ifrån en både stolthet och trygghet.

Psykologi: Grundläggande psykologi talar om krisreaktioner och olika faser i krisbearbetningen. Enkelt uttryckt går man igenom följande faser:

1) Chockfasen – man är oförmögen att ta in och förstå det som har hänt.

2) Reaktionsfasen – när man tvingas inse att verkligheten ser ut som den gör. Man försöker hitta meningen med det som hänt, frågar sig varför. Man blir lätt arg, energisk eller alldeles apatisk, förnekar eller förtränger det som hänt, söker syndabockar eller orsaker.

Vid vårt första besök, och senare också, möttes vi av en imponerande kunskap om siffror av olika slag, vinstsiffror, produktionssiffror. Stor energi ägnades åt att förstå det rimliga eller bekräfta det orimliga i det som hänt. När företaget presenterade sina kalkyler, kunde man från arbetstagarnas sida presentera motkalkyler.

3) Bearbetningsfasen – ”Under denna fas börjar individen återigen vända sig mot framtiden istället för att som tidigare vara ockuperad av traumat och det förgångna.” Cullberg, sid 143.

4) Nyorienteringsfasen – krisen är genomarbetad. Det som har hänt finns kvar som ett ärr, men hin-

drar inte livskontakten.

Ekonomi: Det stora företaget har satt aktieägare och optimala vinstintressen framför sina anställda, sina kunder och reell vinst. När Volvos kvartalsredovisning kom, visade det sig att vinsten under januari-mars hamnade på 5,25 miljarder kronor. Det är lätt gjort att ställa sig frågan varför man måste behandla människor på det här sättet och sätta en hel kommun i gungning. Har man inte nog vinst ändå? De besparingar man kan beräknas göra på en flytt försvinner som ”karamellpengar” i Volvos totala vinst. Och måste man då kräva flyttbidrag av staten, som sen får lov att vara med och stötta kommunen med diverse åtgärds paket, stora nog att täcka den borttagna tandvårdsförsäkringen?

Inom vissa delar av samhället förs resonemang om rättvisemärkning av företag. Man menar att inte bara hur man sköter företaget med hänseende till närmiljön, utan också arbetsmiljö och hur man behandlar sina anställda har blivit viktiga försäljningsargument. Finns dessa tankar inom företaget? Utifrån kan det tyckas att en kortsiktig ekonomisk vinst och troligen också prestige spelar en större roll än både etik, psykologi och vanlig mänsklig hyfs.

Många frågor väcks: Hur ska det gå för mig? Hur ska det gå för min familj? Hur ska det gå för Arboga, som redan tidigare har hög arbetslöshet? Och hur kan företaget göra så här mot oss? Vi som har skött oss och gjort mer än vi förväntas göra för att företaget ska gå bra. Vi som har satsat allt; vårt kunnande, vår stolthet, lång arbetstid och lång levnadstid. Varför har detta drabbat oss? Vad ska vi göra?

Man känner sig i detta skede kränkt, lurad, bestulen, arg, ledsen och besviken.

Bedöma.

Två bibeltexter dyker omedelbart upp; berättelsen om Davids kamp mot Goljat (1 Sam 17) och berättelsen om Job.

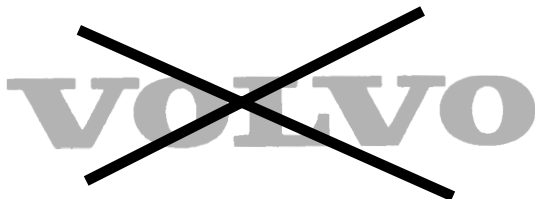
I berättelsen om David har Israels folk under ledning av kung Saul dragit ut för att försvara sig mot filistéerna och deras härförare Goljat. Den lille David var herde och van att utföra sitt vanliga arbete – att sköta om sina får och försvara dem mot vilddjur. Han tar på sig uppgiften att utan vana försvara sitt folk och sin Gud mot de kränkningar och de smädelser som de blir utsatta för. Ingen trodde att han skulle klara det. Men med mycket små medel, en sten och en slunga, lyckades han fälla den store Goljat och jaga filistéerna på flykten.

Det finns många paralleller i detta. Hela tiden har kampen som förts på Volvo kunnat jämföras

med Davids kamp mot Goljat – den svages kamp mot den till synes övermäktiga volvoledningen. Den lille som inte har någon möjlighet med de storas metoder, men som ändå och på sitt eget sätt lyckas vinna mot det stora. Berättelsen ger ett trotsigt hopp att inte ge upp. Även den till synes maktlöse kan påverka de beslut som fattas. Man ska inte behöva finna sig i de kränkningar och skändningar som man utsätts för, utan lita till att Gud hjälper den utsatta och lilla människan.

Berättelsen om Job pekar på en annan sida av händelsen. Job drabbas av oskyldigt lidande. Han försöker se sin del i det som har hänt och kommer fram till att något är fel. Hans handlingar är inte orsak till det som hänt. Det finns en sida av livet som man inte förstår sig på. Hur kommer det sig att den som handlar fel och behandlar människor illa ändå kan ha framgång, medan han, som har gjort det som Gud har förväntat sig, som har uppfyllt sina plikter och sina uppgifter, drabbas av detta?

Men under berättelsens gång får Job en fördjupad insikt. Han ser att han inte är den ende som drabbas av ett orättfärdigt lidande. Hans perspektiv vidgas och han *”börjar bryta sig loss från en etik som centrerats kring personliga belöningar, för att istället omfatta en annan som har nästans behov som kärnpunkt”*. (Gutierrez s 83) Gutierrez lyfter fram två drag som utmärker de onda – de är gudsförnekare och de är fiender till de fattiga. För Job betyder rättfärdighet *”att hjälpa och försöka*

befria de fattiga.” (Gutierrez s 91) Perspektivet vidgas från hans individuella situation till ett större. Han lär sig att han inte kan överta gamla doktriner om hur saker är, om orsak och verkan, varken för världen eller för Guds kärlek. Utifrån hans egen situation kommer han till insikt om att världen och tillvaron är orättvis. Men det beror inte på dem som drabbas. Orsaken till världens orättvisor ligger inte hos dem som drabbas. Men Gud har en förkärlek för de fattiga. Inte för att de är speciellt dygdiga och moraliska. Guds kärlek kan man inte förtjäna eller meritera sig till. Den får man genom Guds godhet och frihet för att vi behöver den. Vi kan inte ställa krav på Gud. Gud är inte fånge i någon mänsklig orsak-verkandoktrin eller vedergällningsdoktrin.

En av de första reaktionerna på flyttningsbeskedet var att *”detta är inte sant!”* Man hade

lyckats att vända trenden från minus till plus. Man hade arbetat med företagets bästa för ögonen, kämpat och varit lojal. Ändå blir beskedet att man måste flytta företaget. Man ser ingen logik eller rättvisa i det hela. Volvoledningen handlar utifrån sina intressen och drabbas gör de anställda och hela Arboga. Eftersom de anställda har behandlats illa, ja, rentav kränkande, har församlingen valt sida och gått in på de anställdas sida. Utifrån de utsattas situation är det viktigt att markera att Gud finns på de utsattas sida. Med kyrkans representanter och deras närvaro på olika nivåer och i olika sammanhang har det blivit tydligt att Guds vilja inte är ett orättfärdigt hanterande av människor som om de vore ting, trots att aktiekursen stiger när företaget strukturrationaliserar. Men det blir också allt tydligare att Volvos hantering av sina anställda inte är ovanlig inom företagsvärlden. När enbart marknad och vinstintresse får styra, kommer människor i kläm.

Också bilden av vad makt är har kommit i gungning. Tidigare har man litat på företagsledningen. Man talar i Trollhättan om *”volvoandan”*. Men parollen *”det som är bra för Volvo är bra för Sverige”* har blivit helt ifrågasatt. Nu är Volvo dessutom bara till 60 procent svenskägt. Men hur kan ett företag som behandlar människor illa, som enbart ser till ekonomiska resultat och inte alls till människor eller ens till vårt land och våra orter vara bra för landet?

När Gutierrez talar om makt gör han det i betydelse av att vara effektiv. Problemet ligger i hur vi använder vår makt. För vems skull ska man vara effektiv – de ekonomiska vinstintressena eller de människor som finns inom företaget. Det är helt uppenbart att olika intressen står mot varandra. Ett serviceföretag kan inte bara använda sin service inåt, mot företaget. Men å andra sidan kan inte ett företag fungera bra om de anställda inte får någon del av den service och den goodwill man försöker hålla utåt. Ett företag som arbetar med underhåll och arbetar mot kunder borde ha som ideal att betjäna sina kunder. Men borde inte samma anda råda inom företaget? Det märkliga är att utåt gäller en syn på makt – nämligen tjänandets makt. Men inåt finns en given makthierarki, där all makt kommer ovanifrån.

Inom befrielsesteologin är bilden av Gud som Fadern med makt uppfifrån starkt ifrågasatt. Däremot håller man på att söka bilder för att värna en makt där människor är värdefulla och där Guds makt kommer inifrån. *”Guds rike finns inom er”*, säger Jesus. (Lukas 17:21) När Sally McFague byter ut bilden av Gud som fader mot Gud som vän är det en bra bild av den maktförskjutning som

har skett. Vänskap består av tillit och respekt, enligt McFague, som hänvisar till Kant. Vi tillsammans är viktiga och utgör en sannare bild av makt, rentav en bild av Guds makt, där man frivilligt och i ömsesidighet värnar om att stå vid varandras sida. Det är enligt McFague en hoppets modell, där *"Gud är med oss, immament i världen som vår vän och medarbetare och immament i den vänkrets som kallas kyrkan, samlingen av dem som överlåtit sig åt visionen om en helad och befriad värld."* (McFague s 220 f) Man värnar om människovärdet och människans handlingskraft.

Handla.

De första handlingarna vände sig mot Volvo och volvoledningen. Man ville få dem att ändra sitt beslut att flytta företaget från Arboga. Men allt eftersom tiden gick lade man om taktik. När man såg att volvoledningen stod fast vid sitt beslut, försökte man påverka riksdagsledamöter. Eftersom man via FMV hade bidragit till flytten ville man försöka påvisa att flytten fick konsekvenser för både Arboga men fr a för försvaret. Marinen kan inte få sina turbiner och flyget kan inte få sina motorer underhållna p g a den psykiska belastningen och vid flytt också bristande kompetens, vilket betyder att varken marinen eller flygförsvaret kan sköta sina uppgifter.

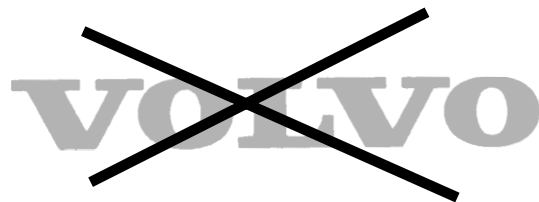
Man måste få protestera när man blir felaktigt behandlad. Det är helt rimligt ur alla hänseenden. Men det har kommit klagomål över att man fört sånt liv. Men för dem som har deltagit i aktioner har det varit viktigt. Liksom att media har funnits med. Man vill kunna säga till sina barn och till sig själva: *"Vi gjorde i alla fall vad vi kunde"*. Det handlar om människors stolthet och värdighet. Hela Arboga har demonstrerat, man har stoppat trafiken på motorvägarna E 18 och E 20, under korta tillfällen. Man har tänt 650 (=antalet anställda vid VAS och VAESA i Arboga) marschaller i en av rondellerna där motorvägarna passerar. Man har satt upp banderoller med vassa texter, man har skrivit brev till kungen, Göran Persson, ärkebiskopen, uppvakttat riksdagsledamöter av olika dignitet, haft flygplan att köra ut budskapet *"Halvera arbetslösheten – börja i Arboga"*, låtit trycka upp dekaler med samma text, låtit trycka och skicka vykort med samma text. På första maj anordnades ett *"alternativt första maj-tåg"* i anslutning till socialdemokraternas tåg, och en av de anställda blev ombedd att tala å de anställdas vägnar. Hans tal fick stora ovationer, vilket var mer än man kan säga om de applåder som försvarsministern fick för sitt tal i Arboga.

Under den s k reaktionsfasen talade man mycket

om att *"vi sitter alla i samma båt"*. Det var lätt att känna solidaritet med varandra, alla var drabbade av samma beslut, även om det drabbade olika. Nu har man kommit in i, eller tvingats in i, den s k bearbetningsfasen. Senast den 21 maj ska man ha bestämt sig för om man vill flytta med till Trollhättan eller inte. Det är ett oerhört svårt beslut, eftersom man inte vet vilka typer av tjänster som erbjuds. Inte heller vet man om det kommer några nya arbeten till Arboga och vilka kvalifikationer de i sådana fall skulle kräva. Både familjer och arbetskamratrelationer provas hårt.

Utan dessa protester och aktiviteter hade Volvos agerande i Arboga aldrig fått samma uppmärksamhet. Man hade inte fått 60 miljoner i statliga bidrag och 40 miljoner av Volvo för att utveckla och uppmuntra företag att arbeta vidare för och i Arboga. Och trots att alla är hårt pressade, finns ändå en strimma optimism: *"Det ska nog gå, även om det blir tufft."* *"Tänk så många som har ställt upp."*

Representanter för kyrkan har funnits med ute på företaget, så gott som från början, och stöttat på olika sätt. 15 timmar per vecka har avsatts till arbete med Volvo och det har främst bestått i att vi

har funnits ute på arbetsplatserna. Vi har lyssnat och talat, både tyst och högljutt. Vi har deltagit i de olika aktioner som ordnats av de anställda. Kyrkans konfirmander och ungdomar skrev brev till Göran Gyll för att förklara hur det kändes med otryggheten när ens föräldrar hotas av uppsägning/flyttning, och fick svar av Arne Wittlöv, vd för VAC (Volvo Aero Corporated). På internationella brottsofferdagen hölls en manifestation i kyrkan och man ordnade tillsammans med *"Arbogarevyn"* en VOLVO-revy som var fylld av humor och ironi och naturligtvis elakheter och uppmaningar till dem som bestämmer om vår framtid. Kyrkan ordnade soppkök på torget som demonstration.

Inga läroböcker finns om hur man ska göra och vad som kommer att hända. Vi har tagit hjälp av personer som har varit i ungefär samma situation tidigare. Därigenom uppkom också en efterfrågan om att starta ett nätverk mellan församlingar som varit med om samma utsatthet.

Avslutning.

För kyrkan har deltagandet lett till en i praktiken förändrad syn på vårt eget arbetssätt. Vad det

leder till framöver vet ingen. Vi står mitt i en förändring, som fick fart genom ett direkt engagemang för de församlingsbor som hotats om uppsägning och flytt. Det är ett engagemang som grundar sig i vår tro på Gud och på Guds medarbetare, och det är ett engagemang som får politiska konsekvenser. Det väcker många tankar om samhället och hur det styrs, om människovärdet och vart det är på väg. Men det ställer också många frågor om vår egen organisation. Vilken är kyrkans roll i dagens samhälle? Hurdan är kyrkan som arbetsgivare? Om Gud har en förkärlek för de fattiga, vilka uttryck tar det sig hos oss?

Christina Johansson

Klockaregränd 6
732 32 Arboga

Litteratur:

Gutierrez, Gustavo: *Föredrag från SEPECs fjärde seminarium i kristen samhällsreflektion, 1992.*

Gutierrez, Gustavo: *Lidandet, Verbum. Bibeln.*

Cullberg, Johan: *Kris och utveckling, Natur och Kultur 1975, 1980.*

McFague, Sallie: *Gudsbilder i en hotfull tid, Verbum 1994.*

TILL ALLA MEDLEMMAR I IKT!

Vi vill återuppväcka vår fina tradition med medlemsträffar.

Därför välkomna till
SENSOMMARTRÄFF
hos Manfred Hoffmann,
onsdagen den 26 augusti kl 18!

Adressen är
Sandbyvägen 206, Dalby.
Ring gärna om Du tänker komma!
Telnr till Manfred är 046/20 90 93.

NU FINNS KONTEXTEN PÅ INTERNET

Robin Zieseniss i Göteborg har lagt in tidningen på sin hemsida. Adressen dit är:

<http://members.tripod.com/~IKT/iktfrontpage.html>

Robins e-postadress är:
alatar@cd.chalmers.se

Dorothee Sölle i Lund.

Så kom hon då äntligen – Dorothee Sölle. På IKT har vi ju förberett hennes besök mycket väl. Vi träffades en hel dag i höstas och fick hjälp av Sölle-forskaren Christian Lillö att bättre kunna förstå hennes teologi och teologiska praxis. Ty det är där som, enligt Sölle, tyngdpunkten ligger på teologisk-politisk praxis.

Teologi blir hos henne till praxis, handling, till "livets teologi". Den står i tjänst för alla och varenda en, de fattiga och marginaliserade först, som Sölle flera gånger betonade under dagens lopp.

Sölle "gör" teologi inifrån den sökande människan, nerifrån de fattigas liv, utåt mot samhällsförändringar och en ny "praxis".

"Mystik och solidaritet" var det övergripande ämnet för den internationella festen i Lunds stift lördagen den 25 april med Sölles medverkan. Under nästan hela dagen, kl 10-17, pågick aktiviteter i Lunds domkyrka. Det blev gudstjänster, Sölles föredrag om "Mystik och motstånd". Århundradens erfarenheter av att söka freden". Så följde en "stationsvandring", där vi mötte henne i samtal om "moståndets teologi". Vid andra stationer mötte vi Mitri Rahab från Betlehem och Karin Åkerlund från Global ekonomi i samtal om de nödvändiga skuldavskrivningarna. En station ägnades helt åt förbön, som i sin tystnad talar så högt.

Sölle-mötet fortsatte på söndagen med "Kaffe und Kuchen" hemma hos Sigurd och Ingela med barnen. Allt slutade med en gästföreläsning i teologiska institutionens regi. Denna föreläsning gestaltades som

Sölles textläsning/diktläsning, hela kapitel 1 ur hennes senaste bok. Det följde ett engagerat samtal kring gudsbilden – utan att Kristus nämndes i Guds sammanhanget en enda gång, för några litet förvånande. Sen blev det inte den aviserade middagen, Dorothee fick nämligen snabbt skynka iväg. Våra grannar danskarna lade sig i vägen för hennes hemväg med en välbehövlig strejk.

•

Man vad sades egentligen i Lund? Var det något nytt, eller gammalt på annat sätt?

Det som satte sig fast i mitt minne – och enligt mina anteckningar – var Sölles starka krav på att utveckla nya Gudsbilder och namn. Ofta hänvisade hon till den judiska traditionen, där det finns bilder av en Gud som drömmer fram verkligheten och om en människa som drömmer Gud. Den hermeneutiska utgången för allt Gud-sägande måste tas från de marginaliserade i historia och nutid. Erfarenheter – inte minst de kvinnliga och de från arbetet i freds rörelser – formar aktuella, relevanta och bärkraftiga gudsbilder. Erfarenheter är i sak det samma som mystik, en kommunikativ mystik, en mystik i handling som *ora et labora*.

Ett annat teologiskt stråk var: genom döden till livet, genom nederlag – och trots alla nederlag – till upprättelse, genom kamp till befrielse, genom kors till uppståndelse. Därför stödjer Dorothee Sölle ropet efter mer dynamik i teologi och kyrkor.

Mot patriarkatets hierarkiske Gud står en Gud i rörelse, i tillväxt. Gud blir erfarbar som process, där människan genom deltagande blir en del av gudsrörelsen. Här finns ingen hämmande ångest för att bli anklagad för panteism eller synkretism. Gud

kan enbart tros i deltagandets och närhetens kategorier, som "sharing"¹⁾

Citat av Böhme, Mäster Eckhart och Tauler flödade. Sölles hemort i den klassiska mystiken präglar hennes nutida hemorter, rörelser och fotfästen, i Tyskland likaväl som i New York och Lund.

Läro-tro står mot erfarenhets-tro. Erfarenhet tolkas som experiment, som empiri med Guds närvaro i vardagsverkligheten. Enbart så kan tro vara existentiell och därmed mänsklig, kvinnlig/kvinno-lik och manlig/man-lik, konkret och nära.

Mystik är erfarenhet i experimentens form.

Livet som nåd, gåva, gratisliv bildar spärr mot det alltför planerade, kalkylerade och ekonomiserade liv som blir till kalla döden.

•

...och mycket mer som kan läsas i senare böcker, oändligt mer som bör diskuteras tillsammans och som kan ge styrka i vårt arbete och hopp.

Manfred Hoffmann

1) sharing (eng=delande)

EVANGELIET OCH 2000-TALET.

Det är 2000-talets värld som evangeliet snart ska möta. Denna värld kommer att vara mycket olik den, vi fortfarande lever i mot 1990-talets slut.

Vi bevittnar dock redan nu, hur riktlinjerna för nästa århundrade dras upp. Nya strukturer skapas. De börjar redan betinga villkoren för mänsklighetens framtid. Globaliseringen är idag ett faktum. Omstruktureringen inom ekonomi, politik och kultur är världsomfattande.

Vill vi ta vårt ansvar gentemot den värld, som blir till, måste vi informera oss, tyda tidens tecken och agera. En del information är lättillgänglig. Men de krafter, som håller på att omdana världen för egen vinning, har allt intresse av att så länge som möjligt agera i det fördolda. Större delen av massmedia ägs av dessa intressegrupper. De bidrar därigenom till att kasta dimridåer över det verkliga skeendet.

HEMLIGHALLER

Ett lysande exempel på hur världsomfattande instanser hemlighåller sitt agerande gavs nyligen av OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). I denna organisation, med säte i Paris, ingår världens 29 rikaste stater. I OECD, som grundades för 35 år sedan, arbetar idag 600 experter från regeringar och näringsliv. Denna institution förfogar över en betydande budget, bekostad av medlemsstaterna, 2 miljarder kronor per år.

OECD:s roll i den renodlade neoliberalismens tjänst är

mångfasetterad. I rapport efter rapport pläderar organisationen för marknadernas fullständiga avreglering, för privatisering inom allt flera samhällssektorer, för avskaffandet av minimilöner, mot åtgärder, som garanterar anställningstrygghet, mot social lagstiftning över huvud taget.

IDEOLOGISK PÅVERKAN

OECD är ett slags "grå emmens", vars makt består i att ideologiskt påverka medlemsstaterna. Organisationen överlämnar de operativa funktionerna till Världsbanken, IMF (Internationella Valutafonden), WTO (Världshandelsorganisationen), G 7, EU-kommissionen, m fl.

Alltsedan 1995 har OECD lyckats hemlighålla det arbete, som idag lett fram till en nästan slutredigerad grundlag för världsekonomin. Dokumentet, som omfattar 190 sidor, bär det oskyldiga namnet "Multilateral Agreement on Investment" (MAI), dvs det multilaterala avtalet om investeringar. Syftet med detta avtal är att utsträcka den avreglering, som WTO inlett, till att även omfatta återstående vitala sektorer inom världsekonomin, såsom investeringar inom näringsliv och tjänstesektorer, transaktioner med valutor och andra finansinstrument, telekommunikationer m m.

TOTAL AVREGLERING

Med detta avtal vill de dominerande transnationella företagen och de stora finansinstituten värna om sina egna intressen och stärka sin makt över nationalstaterna. Ett viktigt kapitel i avtalet bär titeln: "Investerarernas rättigheter". Rätten att investera i

annat land ska tillämpas under total avreglering. Utländska och inhemska företag ska kunna fritt konkurrera med varandra. Regeringarna kommer att tvingas garantera de utländska företagen maximala vinstmöjligheter. Om en stat, genom lagstiftning på det sociala eller ekologiska området, hotar ett utländskt företags intressen, kommer denna stat att avkrävas ersättning för beräknad utebliven vinst.

VAD GÖR STATERNA?

Hur kommer staterna att agera? Kommer de att betala eller kommer de att offra arbetsmiljön eller konsumenternas hälsa? För närvarande lutar det åt det sistnämnda alternativet. Vad återstår av strejkrätten och av fackföreningarnas verksamhet över huvud taget i ett sådant samhälle? Vi ser redan idag hur frihandelsavtalet NAFTA mellan USA, Kanada och Mexico drabbar den mexikanska befolkningen. Exploateringen av arbetskraften och miljöförstöringen har nått oanade proportioner. Fattigdomen ökar lavinartat, under det att de transnationella företagen och agrobusiness blomstrar.

Om det multilaterala avtalet om investeringar, MAI, skulle träda i kraft, är det lätt att inse, hur livet på jorden kommer att gestalta sig under 2000-talet. En liten minoritet kommer att leva i lyx, medan resten av världens befolkning utsätts för en skriande fattigdom.

FÖRLORAD

TROVÄRDIGHET

Hur förkunna evangeliet un-

der sådana förhållanden? I de drabbades ögon kommer vi att ha förlorat all trovärdighet. Vi tillhör den rika världen, som omstrukturerat planetens ekonomi för att tillskansa oss rikedom och makt, medan den övriga världen dömts till misär. Hittills har kyrkorna inte tagit sitt fulla ansvar.

Vad gör vi med en besutten minoritet i världen, som vill ha samhällsbevarande religioner, vilkas läror håller massorna fogliga.

VAR STAR IKT?

Vilken framtidsvision har vi inom IKT? I plattformen heter det, att vi har "ett kritiskt perspektiv, som ifrågasätter både den teologiska traditionen och den samhälleliga strukturen. Detta leder till ännu ett kännetecken på kontextuell teologi: den är partisk, den tar ställning i konflikter. Den tar parti för offren i en viss konflikt: de fattiga, de osynliggjorda, de nedtystade. Detta ställningstagande är baserat på övertygelsen om att Gud själv står på de drabbades sida."

Kommer vi att stryka bort dessa rader från IKT:s plattform vid den revision, som föreslagits? Eller ska vi hålla fast vid IKT:s ursprungliga övertygelse?

SVART FINNA INFORMATION

För att kritiskt kunna analysera de samhälleliga strukturer, som håller på att skapas, behöver vi information. Det finns få oberoende informationskällor, eftersom globala mediekonglomerat dominerar nyhetsförmedlingen. Det var inte massmedia, som bröt den tystnad, som omgav tillblivelsen av det multilaterala avtalet om investeringar, MAI. Bubblan sprack i april 1997, när förhandlingarna om avtalet redan pågått i 3 år. En internationell samman-

slutning av medborgarrättsrörelser hade nämligen lyckats få tag i en kopia av dokumentet. Texten kom till den amerikanska kongressens kännedom först i samband med de starka protester, som den inhemska medborgarrättsrörelsen riktade mot den så kallade "fast track"-proceduren. Enligt denna skulle USA:s president fått fullmakt att underteckna handelsavtal, vars lydelse kongressen senare inte kunnat ändra. Den skulle bara kunna anta eller förkasta avtalet. President Clinton avstod från att genomdriva detta privilegium, eftersom han insåg att han saknade stöd i kongressen för dess genomförande.

STARKA

PÅTRYCKNINGAR

Sedan det multilaterala avtalet om investeringar, MAI, blivit känt, har internationella folkrörelser och biståndsorganisationer gjort så starka påtryckningar på beslutsfattarna, att hela projektet tills vidare lagts på is.

Texten till det multilaterala avtalet om investeringar, MAI, finns

emellertid att tillgå på Internet tack vare "Rörelsen till konsumenternas försvar, Public Citizen", grundad av Ralph Nader. Adressen är: www.citizen.org.

På Internet finns på engelska även de två artiklar i Le Monde diplomatique från februari och mars i år, som utförligt behandlar avtalet och dess konsekvenser. (se bifogad ruta)

Le Monde diplomatique är en oberoende publikation. Den utkommer varje månad med uttömmande artiklar om det politiska, ekonomiska och sociala tillståndet i världen.

Lund, den 26 mars 1998

Jean Mouton

046-13 09 63

LE MONDE DIPLOMATIQUE

på engelska

Förutom redan befintliga utländska utgåvor på papper på tyska, arabiska, spanska, grekiska, italienska, mexikanska och schweiziska, finns nu en utgåva på engelska

på Internet

Denna utgåva är tillgänglig efter prenumeration. Prenumeranterna får texten före den 15 i varje månad. Innehållsförteckningen och ett urval av artiklar är gratis.

Årsprenumeration: 24 US dollar; Institutioner: 48 US dollar.

Upplysningar och prenumeration

<http://www.monde-diplomatique.fr/md/en/>

Att tolka Gud i funktion

Tjugofem år har passerat sedan Shoki Coe och Aharon Sapse-zian krävde något som de kallade för en "kontextualisering" av teologin, nämligen att reflektionen över gudstron borde utgå från de mänskliga erfarenheter av verkligheten som görs där människorna faktiskt befinner sig. Ett begrepp hade därmed skapats för de ansatser som redan hade börjat utvecklas, framför allt i Tredje världen men även bland marginaliserade grupper i Väst. För en mängd ansatser — latinamerikansk befrielse-teologi, "black theology", feministisk teologi, etc — kunde detta begrepp visa på gemensamma drag i synen på den teologiska reflektionens uppgift och metod. Den gemensamma nämnaren var vikten av att betona mötet med Gud i "kontexten", d. v. s. erfarenheterna av Gud i specifika situationer, inte minst situationer präglade av lidande och förtryck. Emellertid är det först under det senaste decenniet som begreppet "kontextuell teologi" blivit en synonym för det man vanligen brukar benämna "befrielse-teologi".

DJUPDYKNING

I föreliggande bok företar Sigurd Bergmann en djupdykning i begreppet "kontextuell teologi". Framställningen är i hög grad analytiskt deskriptiv med ingående diskussioner kring

begrepp, definitioner, avgränsningar och olika teologiska ansatser och modeller. I ett kapitel ges också utrymme åt en närmare beskrivning av Per Frostins bidrag till utvecklingen av en kontextuell kunskapssyn. Men boken är också fylld av kreativa förslag på nya ansatser och modeller som kan ligga till grund för den teologiska reflektionen nu och i framtiden. En viktig plats intar kritiken mot den typ av teologi som tenderar att tränga undan insikten om religionens sociala och kulturella förutsättningar, den s.k. "evighetsteologi". Mot denna "evighetsteologi" och dess syn på traditionen som en genom tid och rum statisk och förutsättningslös normativ enhet, som bör ligga till grund för all gudsreflektion, presenterar författaren en dynamisk traditionssyn som tar större hänsyn till kontextualiseringsprocesserna. David Tracys essentialistiska syn på traditionen kritiserar medan en korrelationsmodell framhävs, där själva växel-spelet mellan traditions- och situationstolkningen blir det avgörande i bedömningen av traditionens normativitet.

DIALEKTISKT VÄXELSPEL

Författaren stöder sig på Schreiters uppfattning av teologin som något lokalt och kulturellt bestämt, något som framväxer ur ett dialektiskt växelspel mellan traditionen och specifika kulturella kontexter. Genom en tidsbeständig kommunikation över dessa lokala teologiers gränser upprättas ett samband mellan varje lokal kristen teologi och den kristna traditionen. Den kristna traditionen får därmed karaktären av ett "socialt och kulturellt minne", ett slags förråd av uttrycksformer, varigenom lokala gudsreflektioner kan aktualiseras. Dessutom lyfter Bergmann fram värdet av ett perspektiv som tar hänsyn till hela natur- och evolutionsprocessen på ett sådant sätt

att den mänskliga historien inte kan frikopplas från en enda universell biosfärisk historia. Vidare betonas betydelsen av att i den teologiska skapandeprocessen tillerkänna kunskaps-teoretiskt företräde åt de marginaliserade.

HUMANEKOLOGISK MODELL

Betydelsefullt i boken är också författarens förslag till en humanekologisk modell för den kontextuella teologin, där frågan om det mänskliga naturumgänget står i centrum. Till skillnad från andra modeller för kontextuell teologi, betonas i denna humanekologiska modell den fysiska omvärldens teologiska relevans, och särskilt "platsen" intar en synnerligen central betydelse som utgångspunkt för den teologiska reflektionen. Till grund för den humanekologiska modellen ligger den lundensiske humanekologen Alf Hornborgs tanke på att alternativa idésystem, som exempelvis den lokala kunskapen hos urbefolkningar, kan återspegla en överlevnadsvänlig helhetssyn. Utifrån detta perspektiv blir det, enligt Bergmann, teologens uppgift att klargöra vilket idésystem som ligger till grund för den egna gudsreflektionen i förhållande till naturumgänget. Natursynen relateras till naturumgänget på ett sätt som erbjuder en normativ, aktiv och praxisorienterad kritik av den industriella exploateringen av naturresurserna. Därmed går det också att fastställa en humanekologisk modell för teologin där gudsreflektionen uppkommer ur en växelverkan mellan erfarenhet och handlande i den specifika konfliktsituationen mellan den exploaterade miljön och den exploaterande människan. Det värdefulla med denna modell är inte bara dess tvärvetenskapliga potential utan även att den vid-

gar det befrielse-teologiska arbetsfältet till att även innefatta den omgivande biologiska mångfalden i vår fysiska omgivning.

NYSKAPANDE

Ett verkligt prov på nyskapande kontextuell teologi är emellertid det sista kapitlets diskussion om den estetiska dimensionen i kontextualiteten. Den kreativa verksamheten i bild- och rumsskapandet lyfts här fram som ett sätt att skapa teologi, att låta mötet med Gud i det specifika gestaltas i ett uttryck, som i sig själv manifesterar det heliga. Med utgångspunkt i Emil Noldes, Mirjam-Rose Ungunmerr-Baumanns och Unni Myrseths bildkonst och Tadao Andos landskaps-gestaltningar bidrar Bergmann till en fruktbar vidarereflektion av den kristna ikonografin och dess roll i den kontextuella gudsreflektionen.

Avslutningsvis kan sägas att "Gud i funktion" är en mycket läsvärd bok som framför allt lämpar sig för den som är nyfiken på utvecklingen av den kontextuella teologin och dess metoder fram till idag. Särskilt värdefullt är att boken aldrig försjunkar i det förflutna, i långrandiga historiska översikter, utan tvärtom ständigt håller blicken riktad framåt. Bergmann gör oss medvetna om att den kontextuella teologin når mycket långt och att dess gränser omfattar samtliga former av kulturella, historiska och fysiska företeelser i vår omgivning.

Jan-Eric Steppa

Sigurd Bergmann, *Gud i funktion — en orientering i den kontextuella teologin*, Verbum, Stockholm 1997.

INBJUDAN TILL PLATTFORMS- PROCESSEN!

Redan tidigt i IKT's historia uttrycktes ett behov och en önskan att göra en plattform, en text som uttrycker grunden för vad IKT är för något, vad vi menar att det innebär att göra kontextuell teologi och även hur IKT är uppbyggt.

Processen startade 1993 med att ett par av IKT's medlemmar arbetade fram ett förslag till plattform. Detta förslag omarbetades flera gånger, efter att texten luslästs om och om igen av andra IKT-are.

Vid 1994 års årsmöte antogs så IKT's plattform! Alltsedan dess har den fungerat som ett grunddokument, en konstitution för IKT. Texten är emellertid tänkt att vara ett levande dokument!

På sitt sätt initierade Jan-Eric Steppa genom sin artikel i 1997 års höstnummer av KONTEXTEN – i vilken han kritiserade Plattformen – den process som nu alla IKT-are bjuds in till!

•
Alla IKT-are är alltså mycket varmt välkomna att delta aktivt i plattformprocessen! Det skulle vara mycket värdefullt för IKT att få in synpunkter, tankar och förslag från så många håll som möjligt, då kontextuella teologier ju är dynamiska och levande teologier, som inte minst tar sin utgångspunkt i olika människors mångfacetterade erfarenheter.

•
Vi i IKT's styrelse hoppas alltså på att detta blir en kreativ och

spännande process, där många olika röster får komma till uttryck!

Skicka därför gärna in Dina/ Era förslag och tankar till

Agneta Bengtsson,
Möllevångsvägen 8 B,
222 40 LUND
senast den 15 september
1998.

Anna-Karin Hammar och undertecknad kommer sedan att sammanställa de förslag som kommit in, för att därefter publicera dem i höstens nummer av KONTEXTEN, så att vi alla sedan kan fundera vidare och utarbeta motioner och eller propositioner till 1999 års årsmöte.

Med vänliga hälsningar och förhoppningar om många spännande och kloka förslag.

Agneta Bengtsson
vice ordförande i IKT,
på uppdrag av styrelsen.

Resebrev från Jerusalem.

I Jerusalem möts tre religioner; judendom, kristendom och islam. Det är staden där ett sekulärt levnadssätt på ett påtagligt sätt kan skilja sig från ett religiöst. Det är också en stad där den politiska spänningen mellan israeler och palestinier inte går att undvika, och där gränserna dem emellan är tydligt uppdelade. I västra Jerusalem lever israeler, medan palestinerna bor i den östra delen.

Med andra ord upplever jag Jerusalem som ett Israel i miniatyr. Här möts öst och väst, syd och nord. Kulturmöten, religionsmöten och kyrkomöten är en del av vardagen. Ett faktum är också att Israel är ett land där en del av befolkningen lever under ockupation.

Svenska teologiska institutet.

Det är därför med dubbla känslor jag befinner mig i Jerusalem efter att ha fått ett stipendium av Svenska Kyrkans Mission (SKM), för att studera en termin vid Svenska Teologiska Institutet (STI). STI grundades 1951 av Greta Andrén och Hans

Kosmala, som en möjlighet för kristna studenter att närma sig judendomen och det judiska folket, som så brutalt förföljts i Europa bara några år tidigare. Greta Andrén såg vissa samband mellan nazisternas judehat och de kristna kyrkornas likgiltighet och ibland till och med direkt anti-judiska förkunnelse.

Påpekass bör att man inte kan tala om "det judiska folket" i singularis, när man talar om judendomen i Israel. Den består av olika etniska folkgrupper; Ashkenazis östeuropéer och ryssar, Sefarder har spanskt, nordafrikanskt och orientaliskt ursprung, och Falashas-etiopiska judar som kom hit 1985-1991. Inom varje grupp finns givetvis olika grader av religiöst utövande.

Internationella kurser.

Sedan 1976 drivs STI av SKM, vilket utvecklat och utvidgat verksamheten till att innefatta även internationella kurser då och då. Här möts studenter från Afrika, Asien, Latinamerika och Skandinavien. Det är dock först under 1990-talet som STI på allvar utvecklat dialogen till att även innefatta de ortodoxa kyrkorna.

Dessutom går man inte bara igenom Israels historia från ett judiskt perspektiv, utan låter också palestinerna berätta sin version.

Sedan några år tillbaka har kurserna varje termin ett tema. Denna gång handlar det om kristologi (= läran om Kristus), då frågor om Jesus som "Messias, Kristus och Guds son", blir viktiga. Undervisningen består till stor del av föreläsningar. Under hela terminen arbetar vi exegetiskt med gamla och nya testamentet. Detta gör vi för att få möjlighet att fördjupa oss i judisk tolkning av de avsnitt i gamla testamentet som de kristna kyrkorna bygger en del av sin syn på Kristus.

Vi har också föreläsningsserier om kyrkans tidiga historia i detta land och om de ortodoxa kyrkornas historia. Det är direktor Åke Skoog eller Håkan Sandvik som föreläser eller så har vi inhyrda gästföreläsare. En av dessa var Wesley Ariarajah från Sri Lanka, som länge arbetat för Kyrkornas Världsråd i Genève. Han talade om synen på Kristus ur ett asiatiskt, afrikanskt, latinamerikanskt och feministteologiskt perspektiv.

Exkursioner.

Under en eller två dagar i veckan åker vi ut på exkursioner till historiskt, religiöst och arkeologiskt viktiga platser. Vi har dessutom haft förmånen att få tillbringa vardera en vecka i Egypten och Galiléen. Givetvis ingår gudstjänstbesök respektive besök i synagogor, för att kunna ta del av de olika kyrktraditionerna som finns här. På så sätt får vi en ganska bred bild av den komplexa situationen i detta land, både politiskt och religiöst.

Gamla staden i Jerusalem sedd från Oljeberget. Nästan i bildens mitt ligger den berömda Klippmoskén.

Terminen började med en historisk genomgång, sedd ur ett palestinskt respektive israeliskt perspektiv. Det som ger mig så dubbla känslor, är att jag befinner mig i ett land där en del av befolkningen lever under ockupation. Jag känner mig maktlös och förvirrad när jag ser på den komplexa politiska bilden, där den största och mest skriande konflikten är den mellan israeler och palestinier. Det är dock inte den enda, utan stora är också konflikterna i det israeliska samhället. Klyftan växer mellan sekulära och religiösa judar, likaså mellan europeiska/amerikanska judar och nordafrikanska judar.

Fredsprocess ifrågasatt

Jag har träffat palestiniern Noah Salameh som sitter i styrelsen för International Fellowship of Reconciliation (IFOR). Han är en av alla palestinier jag träffat som är oerhört besviken på Oslo-avtalet och den process som i hans och många andras ögon, inte är någon "fredsprocess". Han arbetar med freds- och konfliktlösning. Salameh undervisar bland annat om detta i palestinska och israeliska skolor. Sedan låter han dessa studenter få mötas för att de ska få lära känna varandras bakgrund.

Salameh talar om konfliktlösning på följande sätt:

– Första steget innebär att vi möts för att på något sätt skapa en dialog, någon slags kommunikation. Fungerar inte det kanske vi behöver en medlare. Förhoppningsvis leder detta till ett fredsavtal. Ett avtal behöver inte vara gjort på lika villkor. Därför är freden på inga vis nådd här, utan för det krävs det att man kan leva tillsammans i rättvisa. Den baseras på försoning, att verkligen förlåta innebär att rättvisa uppnåtts. Oslo-

Utsikt över Genesarets sjö från en plats som kallas "Brödundrets plats". Flickan på bilden kommer från Finland och heter Malin.

avtalet innebär därför inte fred.

För Salameh är det viktigt att lyfta fram palestiniernas situation inför israelerna och försöka få dem att förstå, och förändra attityden inifrån. Han tycker att det är svårt att tala om fred med palestinierna, som befinner sig i underläge.

– Vilken fred ska jag tala om?

Ett avtal är ingen rättvis fred. Idag finns det ingen palestinsk verklighet, som jag kan lyfta fram som ett exempel på fred.

Palestinier isolerade.

Det tråkigaste, enligt Salameh, är att inte få ha sina egna gränser, att vägar mellan palestinska städer och områden är avstängda genom israeliska vägspärrar. Detta innebär att de flesta palestinierna inte får lämna det område de bor i. De kan inte ta sig till sjukhus eller skolor på en annan ort. Muslimer och kristna som bor i Gaza-området kan inte ta sig till Jerusalem. Det innebär dessutom att palestinier som bor i två olika byar bredvid varandra kan leva under olika lagar, beroende på om byn ligger under israeliskt, israeliskt-palestinskt, eller palestinskt styre.

Ett annat problem är alla flyktingläger som väntar på att FN ska lösa deras bosituation. Salameh bor i Betlehem, där det finns ett flyktingläger på 10.000 män-

niskor som väntat i 50 år på en lösning.

Salameh vägrar att ge upp och fortsätter att kämpa för sitt folk, genom att undervisa metoder i konfliktlösning och "icke-våld".

Möte med ortodoxa kyrkan.

En för mig ny upplevelse har varit mötet med den ortodoxa kyrkan. Här har jag mött ett helt annat tänkande som är gemensamt för i stort sett alla östliga kyrkor. I Jerusalem finns den grekisk-ortodoxa, armenisk-ortodoxa, koptisk-ortodoxa, syrisk-ortodoxa, etiopisk-ortodoxa och rysk-ortodoxa kyrkan. Tidigare har jag föreställt mig den ortodoxa kyrkan som stelbent och konservativ.

Bilden visar en israelisk militärspärr vid Abrahams grav i Hebron. Här går gränslinjen mellan israelisk och palestinsk bosättning. Vid graven finns både en moské och en synagoga.

Ortodoxi i sig självt betyder dock den rätta äran, lovsången, tillbedjan och inte "renlärlighet" som jag tidigare trott.

En av de största skillnaderna mellan de östliga kyrkorna och de västliga, är förmodligen gudstjänsten. De ortodoxa kyrkornas liturgi och gudstjänst handlar om himmelsk närvaro. Vi går in i änglarnas och helgonens eviga gudstjänst inför Gud. Vi går in i himlen, därför är gudstjänstformen oföränderlig. Det liturgiska språket är poetiskt och mustigt, man leker med ord och använder sig ofta av paradoxer (till exempel ljusmörker).

De västliga kyrkornas gudstjänst handlar om människans ställning inför Gud. Liturgin uttrycker det mänskliga livet och eftersom det förändras, kan även gudstjänstformen förändras. Dessutom handlar det om människans tjänst inför Gud, att försöka leva etiskt riktigt.

Koptisk eremittradition

I Egypten hade vi förmånen att få möta Koptiska (= egyptiska) kyrkan som är en av de orientalisk-ortodoxa kyrkorna. I denna kyrka finns en rik eremittradition. Det är här vi finner ökenfäderna. Kanske är det denna kombination som gör kyrkan så intressant; fören-

ingen av den tomma, karga öknen, med en i kyrkorna omständlig liturgi i prakt och guld.

Kyrkans sociala arbete.

Tolv mil söder om Kairo i Egypten, ligger Beni-Suef. Här har biskop Athanasios sitt biskopssäte. En underbart ödmjuk och klok man runt 80 år. Han har gått emot den traditionella koptiska "policyn" att nunnor inte får lämna sitt kloster, för social tjänst i samhället. Det är bara diakoner som har den uppgiften hos kopterna, men i biskop Athanasios stift arbetar Sankta Maria-systarna mycket socialt. De driver hälsokliniker och skolor ute i byarna. De driver också ett arbetscenter och skola, "Home of Progress", för mentalt handikappade som bland annat arbetar med att göra ikoner.

Jag besökte en by där systarna arbetade mot kvinnlig omskärelse. Enligt dem omskärs cirka 95 procent av kvinnorna i Egypten idag. Det var fantastiskt att se hur de tillsammans med en läkare hade arrangerat ett stort informationsmöte i kyrkan. Det krävs mycket upplysning om skadorna kring kvinnlig omskärelse, likaså att det inte finns något för svar för detta i kristen tradition. Framför allt är man rädd för att dottern inte kommer att bli gift, om hon inte omskär sig. I byn

bodde 2.500 personer (framför allt kristna men även muslimer), och någon omskärelse hade inte skett i byn på ett år!

Detta är ett axplock av de upplevelser jag haft och möten jag fått ta del av hittills. Bearbetningen är långt ifrån klar, däremot är jag oerhört tacksam över att ha fått komma hit och möta så många religiösa och politiska utmaningar!

Camilla Winberg

Artikelförfattaren framför ett grekiskt-ortodoxt kloster byggt på en klippa på Västbanken, inte så långt från staden Jeriko.